

Til: Kulturdepartementet
Fra: Kulturrådet v/direktør Kristin Danielsen
Dato: 25. mai 2018

SAK: INNSPILL TIL KULTURMELDING

Dette innspillet kommer fra fagetaten Norsk kulturråd. De kollegiale organene Rådet og Styret for Fond for lyd og bilde har sendt egne innspill. Det vises til disse.

Innspillet har følgende disposisjon:

- Innledningsvis gir vi en omtale av utviklingen av Kulturrådet fram til i dag.
- Deretter omtaler vi det vi ser som grunnleggende verdier i utformingen av framtidens kulturpolitikk; demokrati, rettferdighet og mangfold.
- Vi trekker fram seks hovedområder vi mener må stå sentralt i den kommende kulturmeldingen, og som representerer viktige utfordringer i samfunn og kultursektor i lys av våre hovedoppgaver. Det er samtidig områder der vi ser behov for virkemidler og koordinering på nasjonalt nivå, for best mulig utvikling av kunst- og kultursektoren.
  - o Kunnskapsproduksjon og -formidling
  - o Kulturøkonomi
  - o Internasjonalt kultursamarbeid
  - o Mangfold, inkludering, deltagelse
  - o Digitalisering
  - o En felles offentlighet
- I siste del ser vi på ansvarsfordeling, samarbeid og virkemidler.

1) Om Kulturrådet

Norsk kulturråd ble etablert i 1965 for å forvalte midlene i Norsk kulturfond og være rådgiver for departementet. Kulturrådet ble organisert som et kollegialt organ med en administrasjon ledet av en administrerende direktør.

I 1995 fikk administrasjonen overført oppgaver fra departementet knyttet til oppfølging av institusjoner og organisasjoner som mottok prosjekt- eller driftstilskudd fra staten. Disse delegerte oppgavene ble fra 2000 samlet under post 74, *Tilskudd til tiltak under norsk Kulturråd*. Fra 2000 ble sekretariatsfunksjonen for Fond for lyd og bilde (tidligere Norsk Kassettagiftsfond) og Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere (Statens kunstnerstipend) overført til Kulturrådet. I 2011, i forbindelse med avviklingen av ABM-utvikling, ble oppgaver på arkiv- og museumsfeltet, herunder forvaltningen av Post 77 *Prosjekt- og utviklingstiltak på arkiv- og museumsfeltet*, lagt til Kulturrådet. Kulturrådet fikk samtidig også ansvaret for sekretariatet for Den kulturelle skolesekken og for ulike oppgaver på det internasjonale området. I 2015 ble tiltakene og midlene på post 74 ble flyttet over i Kulturfondet. Oppgavene på arkivfeltet (fra ABM) ble overført til Riksarkivaren.

I 2017 fikk Kulturrådet, som en del av regjeringens satsning på kulturell og kreativ næring, i oppdrag å etablere et nytt kontor for kreative og kulturelle næringer i Trondheim. Sekretariatsfunksjonen for Statens kunstnerstipend og Fond for lyd og bilde ble også flyttet til det nye kontoret. I 2017 ble det videre bestemt at forvaltningen av museumsfaglige oppgaver i Kulturrådet skulle flyttes fra Oslo til Bodø. Denne flyttingen vil skje i 2018.

I løpet av de siste tiårene har altså Kulturrådet fått en rekke nye ansvarsområder og oppgaver, og virksomheten har utviklet seg fra å være en mindre administrasjon for Norsk kulturfond til en selvstendig fagetat med en bred portefølje av oppgaver. 1965 bestod administrasjonen av én ansatt, direktøren. I dag har fagetaten om lag 130 ansatte fordelt på tre kontorer. Fagetatens portefølje består i dag av sekretariatsfunksjon for de tre kollegiale organene, Rådet, Styret for Fond for lyd og bilde og Utvalget for Statens Kunstnerstipend, og har oppgaver knyttet til museumsutvikling, kulturøkonomi og kreativ næring, kunnskapsproduksjon- og formidling, internasjonalt samarbeid med oppfølging av UNESCO immateriell kulturarv, EUs kulturprogram og EØS' kulturutvekslingsprogrammer.

Kulturrådets ansvarsområder og organisering ble tatt opp til behandling av Løken-utvalget (2008), Enger-utvalget (2013) og av utredningsgruppen som foretok en gjennomgang av Norsk kulturråd (2014). Blant annet ble forholdet mellom armlengdes-oppgaver og delegerte oppgaver diskutert. Det ble reist spørsmål om det skjedde (en uheldig) «sammenblanding» mellom oppgavene og om de delegerte oppgavene fra departementet

representerte en utfordring for ivaretagelsen av armlengdesoppgaver. Begge utvalgene og utredningsgruppen gikk inn for å videreføre Kulturrådets brede oppgaveportefølje. Det ble blant annet lagt vekt på (det nasjonale) behovet for et sterkt fagmiljø på området, og på at bredden av oppgaver og ansvarsområder bidro til å sikre dette.

I tråd med dette er det et sentralt, strategisk mål for Kulturrådet å utvikle og styrke funksjonen som et kunst- og kulturfaglig kunnskaps- og kompetansemiljø som bidrar til å utvikle norsk kultursektor.

2) De grunnleggende verdiene demokrati, rettferdighet og mangfold

Kulturrådet viser til Kulturutredningen 2014, som peker på betydningen av en kulturell «grunnmur» for å verne om og utvikle et demokratisk, rettferdig og mangfoldig samfunn. I Grunnloven §100, også kalt ytringsfrihetsparagrafen, heter det at ytringsfrihet bør finne sted og at det «påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale». Dette blir ofte betegnet som et infrastrukturkrav, som blant annet gir staten i oppdrag å legge til rette for et rikt og mangfoldig kunst- og kulturliv. Kulturrådets virksomhet bør tuftes på denne delen av ytringsfrihetsparagrafen.

I første avsnitt av ytringsfrihetsparagrafen begrunnes ytringsfriheten med «sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse». Kunst og kultur treffes av alle tre begrunnelser. Kunst- og kulturaktiviteter gir kunnskap og nye perspektiver, skaper samfunnsengasjement og appellerer til den enkeltes fantasi og kritiske sans.

En nasjonal kulturpolitikk bør ha klare mål tuftet på verdien av ytringsfrihet, med mål om å understøtte demokrati, rettferdighet, mangfold og kvalitet. Målene bør defineres tydelig for å gi det interessepolitiske feltet kultur en retning. Kulturpolitikken må samtidig ta utgangspunkt i kunst- og kulturfeltets utvikling, behov og potensiale. Den bør også evne å prioritere. Tiltak og virkemidler må ses i sammenheng, og bidra til å sikre bredde og kvalitet, både i utviklingen av det frie feltet og etablerte kulturinstitusjoner.

Vi vil framheve kultursektorens betydning som kunnskapsfelt og som bidragsyter til kunnskapsutviklingen i samfunnet. Å skape, ivareta og formidle kunst og kulturarv bidrar til kreativitet, perspektiver og forståelser, og utgjør en sentral del av samfunnets kunnskapsmessige og kreative kapital. Tradisjoner og objekter, samfunnets kollektive hukommelse, må bevares og utvikles. En kultursektor med en aktiv samfunnsrolle er viktige premissleverandører i et moderne demokratisk samfunn, og må evne å stille spørsmål ved vedtatte sannheter og utfordre etablerte maktstrukturer.

Samtidig er det viktig å utvikle eksperimentelle og nyskapende uttrykk. Gjennom møter med nye og utfordrende yringer skapes undring, engasjement og ny innsikt, og derigjennom dannes grunnlag for nye erkjennelser.

3) Innspill til sentrale temaer i kulturmeldingen

Kulturrådet vil i det følgende vektlegge temaer vi mener må stå sentralt i den kommende kulturmeldingen, og som representerer viktige utfordringer i samfunn og kultursektor i lys av våre hovedoppgaver. Det er samtidig områder der vi ser behov for virkemidler og koordinering på nasjonalt nivå for å sikre en best mulig utvikling av kunst- og kultursektoren.

A) Kunnskapsproduksjon og -formidling

Behovet for mer kunnskapsproduksjon og for en kunnskapsbasert kulturpolitikk er framhevet av Løken-utvalget (2008), i Grundt-utredningen (2012), av Enger-utvalget (2013) og i utredningen *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* (2015). Det er også vektlagt i St.meld. nr. 49 (2008-2009) *Framtidas museum*, Meld. St. 10 (2011-2012) *Kultur, inkludering og deltaking*, Meld. St. 23 (2011-2012) *Visuell kunst*, Meld. St. 19 (2012–2013) *Regjeringens internasjonale kulturinnsats* og Meld. St. 18 (2012–2013) *Lange linjer – kunnskap gir muligheter*.

Løken-utvalget pekte på et behov for «for mer systematisk, enhetlig og sammenstilt kunnskap og statistikk om det frie kunst- og kulturfeltet i Norge». Utvalget mente at Kulturrådet burde stå for en vesentlig del av kunnskapsinnhenting og forskningen på området. Kulturrådet burde blant annet gjøre gjennomganger, evalueringer og internasjonale sammenligninger. I Grundt-utvalgets rapport, *En kunnskapsbasert kulturpolitikk*, som tok for seg hele Kulturdepartementets ansvarsområde, ble det tatt til orde for en særskilt innsats for å styrke den kulturpolitiske relevante forskningen. Grundt-utvalget framhevet Kulturrådets kompetanse og erfaring som bestiller av evaluerings- og forskningsprosjekter, som formidler og som pådriver for å styrke kunnskapssituasjonen på kultursektoren. Utvalget foreslo blant annet etablering av et nytt forskningssenter for kulturfeltet. Det pekte også på et behov for rolleavklaring og et styrket samarbeid mellom Kulturdepartementet og Kulturrådet, og andre aktører.

Enger-utvalget sluttet seg til Grundt-utvalget og pekte spesielt på behovet for forskningsbasert kunnskap om kulturinstitusjonenes samfunnsrolle, om skjønnsutøvelse og kvalitetsforståelser og om publikum.

Vi støtter Grundt-utvalgets forslag om å etablere et forskningssenter for kulturfeltet da dette arbeidet bør styrkes betraktelig. I tillegg deler vi oppfatningen av at kunnskapsproduksjon og -formidling på kulturfeltet bør styrkes, med behov for bedre koordinering og samarbeid, samt tydeligere avklaringer av roller.

Det er behov for mer kunnskap om kulturpolitikkenes virkemidler og kulturfeltenes utvikling. Det er et generelt behov for å styrke arbeidet med kulturstatistikk og kulturdata. Det er behov for mer innsikt om status og utvikling innenfor kultursektoren på mange områder: trender, publikum, kulturbruk, stedsutvikling, institusjonsutvikling, kunstnerpopulasjon og -økonomi, rekruttering, inkludering, mangfold, konvensjoner, kjønn, geografisk distribusjon mv.

I Kulturrådets strategi for 2018-2022 er produksjon og formidling av kunnskap et sentralt satsingsområde. Det er et mål å styrke og utvikle vårt arbeid på dette området både som bestiller, utfører og formidler. Sentralt er bedre systematisering, tilgjengeliggjøring og formidling av egne data og data fra kunst- og kulturfeltet, med fokus på å utvikle arbeidet med kartlegging og analyse, evalueringer, utredninger og sammenstilling av kunnskap, og med publisering og formidling av resultater.

Ambisjonen er å utvikle Kulturrådet som et kunnskaps- og analysemiljø som i årene framover skal utføre nye oppgaver og fylle en større rolle som fagmiljø, premissleverandør og referansepunkt for kunnskapsproduksjon- og formidling. Ambisjonen tar utgangspunkt i at forvaltning, utvikling, kvalitet og bruk av virkemidler må være kunnskapsbasert og ses i sammenheng på nasjonalt nivå, der også internasjonal innsikt er helt sentralt.

B) Kulturøkonomi

Kultur som næring er et kulturpolitisk satsingsområde som har som mål å profesjonalisere virksomhetene, øke omsetningen og inntektene for kunst- og kulturarbeidere og øke kunnskapen og oppmerksomheten om hva kunst- og kulturlivet i et samfunn representerer som innovasjonskraft.

I arbeidet med å utvikle kulturvirksomhet som næring møtes ulike grunnsyn og begreper som verdi, produksjon og prosess, marked, distribusjon og formidling eller markedsføring. Kultur næringer som treffer i et marked demonstrerer betydningen av at kunst- og kulturarbeidernes kompetanse er definerende for profilene og produktene som skal omsettes. Gjennom samarbeid mellom ekspertise i markedsføring og entreprenørskap, og gjennom utvikling av forretningskonsepter og kunnskap om økonomistyring, er det grunn til å forvente fortsatt vekst i kultur næringer, nasjonalt og internasjonalt. Økte inntekter for kunst- og kulturarbeidere kan gi styrket uavhengighet og stabilitet i en kunstnerskap. Kulturmeldingen bør reflektere over satsningen for å styrke kultur næringer i sammenheng med samfunnets interesse av å styrke og fremme det som ikke egner seg som produkter i et marked. Disse ulike sidene innenfor kulturøkonomien er dynamiske og gjensidig avhengig av hverandre. Kultur næringer forutsetter kunst- og kulturproduksjoner som har eksperimentering, fornyelse og risiko som formål – og erfaringer fra velutviklede næringskonsepter og nettverkskanaler vil kunne åpne muligheter for nye og mindre etablerte arbeidere.

Kulturøkonomi og kulturnæring er en betydelig drivkraft i samfunnet. Så vel aktører i det frie feltet som de etablerte kulturinstitusjonene er viktige deltakere og bidragsyttere på området. Vi vil påpeke at det er hensiktsmessig å ikke ha et for smalt kommersielt og markedsorientert syn på kulturnæringer. I et innovasjonsperspektiv må det understrekes at kulturinstitusjoner og profesjonelle kunst- og kulturarbeidere og -aktører representerer betydelig kompetanse innenfor utdanning, forskning, organisasjon og ledelse, stedsutvikling, reiseliv, miljø mv. Vi erfarer at det finner sted mer samarbeid på tvers som åpner for nye perspektiver og kunnskaper av stor betydning for å møte behovet for omstilling og fleksibilitet i samfunnet. Kunst- og kulturkompetanse i tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid bør fremmes og beskrives som et segment i en styrket satsing på kulturøkonomi.

Kulturrådet ser også et behov for å styrke kunstnerøkonomien innenfor rammen av kulturelle og kreative næringer. Enger-utvalget viste til at investeringene som ble gjort i kultursektoren under det rød-grønne initiativet «Kulturløftet 1-3» ikke medførte en økning i kunstnerens inntekter. Dette bør ha fokus i kulturpolitikken fremover. I utviklingen av kunst- og kulturproduksjon som næring vil det det være avgjørende å sikre skapende og utøvende kunstneres opphavsrettigheter og inntekter. Innenfor kulturøkonomien sett under ett, er det viktig å ivareta avtalte satser for produksjon, formidling og bruk av kunst- og kulturarbeideres kompetanse og produkter. Det er vanskelig å se for seg en vekst innen kulturell og kreativ næring dersom innholdsprodusentene, kunstnerne, ikke får del av den forventede økonomiske veksten.

En videre satsing på kulturell og kreativ næring må ikke bli for ensidig. Vi mener det er hensiktsmessig å se hele kulturøkonomien i sammenheng, fra utvikling av mer bærekraftige, individuelle kunstnerskap til kompetansehevede tiltak innen produksjon, formidling og drift av kulturinstitusjoner.

C) Internasjonalt kultursamarbeid

Det er en sentral kulturpolitisk oppgave å legge til rette for at kunst- og kulturaktører i Norge har muligheter for utvikling og fornyelse gjennom samarbeid med aktører utenfor landet. Tradisjoner og forståelser skapes, utvikles og fornyes gjennom et økende internasjonalt kultursamarbeid, globale markeder, ulike type medier og gjennom ulike internasjonale konvensjoner.

Internasjonalt samarbeid om kunst og kultur kan analyseres og forstås på flere måter. Vi mener det er behov for mer kunnskap for å kartlegge den internasjonale kunst- og kulturutvekslingens virkninger og følger, og for å beskrive faktorer som har betydning for utviklingen. En utfordring synes å være mangel på en helhetlig og koordinert statlig kunnskapsutvikling og forvaltning.

Vi registrerer betydelig økt interesse for og oppmerksomhet om internasjonalt samarbeid og kulturutveksling. Dette er basert på vår erfaring fra arbeidet med EUs kulturprogrammer, EØS-midlene, kreativ næring/kulturøkonomi, museumssektoren, statlige forsikringsordninger for internasjonal utveksling av

utstillinger, UNESCO-konvensjonen om immateriell kulturarv, sekretariat for den norske komiteen for Unescos Memory of the World-program, og også fra sekretariatsoppgavene for Norsk kulturfond, Fond for lyd og bilde og Statens kunstnerstipend.

Kulturrådet samarbeider med de sju forvalterorganisasjonene som har ansvar for UD's reisestøtteordninger. Vi har også aktivt samarbeid med andre aktører med sentrale oppgaver innen internasjonalt kultursamarbeid, særlig Riksantikvaren. Vår rolle og funksjon som forvalter av tilskuddsordninger, rådgivningsfunksjoner, evaluerings- og forskningsinitiativer, utviklingsprosjekter og som nettverksaktør er styrket og representerer totalt sett et viktig og helhetlig kompetansemiljø. I en forventet tydeliggjøring av ansvaret for nasjonale oppgaver i forvaltningen av innsatser og virkemidler i kulturpolitikken gir dette Kulturrådet gode forutsetninger til å påta seg rollen som nasjonal koordinator for regjeringens samlede strategi for internasjonalt kultursamarbeid.

D) Mangfold, inkludering, deltagelse

Kulturpolitikken har i de siste tiåra hatt som mål å legge til rette for et rikt og mangfoldig kunst- og kulturliv. Alle skal ha mulighet til å delta i kunst- og kulturaktiviteter av høy kvalitet.

Ulike undersøkelser viser at noen grupper i mindre grad enn andre, deltar i kunst og kulturaktiviteter. Ulike typer kunst- og kulturuttrykk innehar en dominerende posisjon, noe som kan bidra til å stenge for framveksten av et større uttrykksmessig mangfold. En sentral utfordring for kulturpolitikken framover vil være å legge til rette for uttrykksmessig diversitet og for en større bredde i formidlingsformer. Det bør samtidig legges til rette for kunst- og kulturaktiviteter som opprettholder og skaper tradisjon, sammenheng, forståelser og fellesskap. Det er viktig at den nye kulturmeldingen diskuterer innretningen og vektleggingen av disse ulike målene.

For å sikre et rikt og mangfoldig kulturliv og et likeverdig kulturtilbud for alle, er det viktig at stillinger, verv og andre posisjoner innenfor kultursektoren, gjenspeiler bredden i befolkningen. En slik bredde er av avgjørende betydning for å sikre faglig kvalitet, relevans og dynamikk. Det må være et særlig kulturpolitisk mål å bidra til å rette opp nåværende og historisk skjevhet og urettferdighet. Som en utforskende, og samtidig identitetsskapende, sektor i samfunnet er det spesielt viktig at kulturlivet reelt sett er, og oppleves som representativt og åpent for deltagelse. Kulturpolitikken framover må anerkjenne den brede sosiale og samfunnsmessige betydningen av deltagelse i kunst og kulturaktiviteter.

En god og bærekraftig samfunnsutvikling sikres gjennom en balanse mellom fellesskap og individualitet, og mellom tradisjon og fornyelse. Det er viktig å legge til rette for at enkeltmennesker og grupper gis rom og anerkjennelse til å forme sin kulturelle selvforståelse på egne premisser. Samtidig kan det spesielle og det nye være truende og en kime til konflikt ved at det utfordrer tradisjoner, sedvane og dominerende tankesett og levemåter for andre. Kulturpolitikken må ta et særlig ansvar for å gi anerkjennelse til nye grupper, minoriteter

og særinteresser. Den må samtidig bidra til å fremme toleranse, respekt og utvikling av fellesskapsverdier. Den kulturelle infrastrukturen, slik den kommer til uttrykk gjennom sivilsamfunn, frivillighet og offentlige kulturinstitusjoner, må legge til rette for både det som er utfordrende og konfliktfylt og det som samler og forener.

Maktspredning i kulturen sikres gjennom fordeling av oppgaver, ansvar, tilbud og muligheter. Nærhet og god tilgjengelighet til et allsidig kunst- og kulturtilbud er avgjørende. Kulturpolitikken må legge til rette for et kreativt samvirke mellom ulike kunst- og kulturaktører og andre aktører i sivilsamfunnet. Det lokale er en viktig kilde til eierskap, ansvar og deltagelse, og defineres best i summen av stedlig engasjement og profesjonelle nettverk og impulser fra inn- og utland. Den kulturelle grunnmuren og infrastrukturen, eksempelvis representert ved museene, folkebibliotekene, kulturskolene og utdannings- og kulturinstitusjonene, kan ved å utvide sine arbeidsmåter i større grad bli sentre for kunst- og kulturproduksjon og arenaer for visninger og debatt. Dette vil være en avgjørende faktor for å realisere et kulturpolitisk mål om mer demokrati og mangfold.

Kulturpolitikken må legge til rette for at barn og unge utvikler sine skapende og kreative evner. Kulturtilbudet til barn og unge utvikles langs to ulike strategier som ikke må forstås som motsetninger, men snarere som gjensidig forsterkende: en kunstnerisk og en pedagogisk. Barn og unge må møte kunst- og kulturaktiviteter innenfor frie rammer. Frihet for kunstnere til å velge innhold og form uavhengig av politikk og konvensjoner – og frihet til selv å gjøre erfaringer og til stole på egne refleksjoner.

Unge aktive deltagelse og engasjement i kulturlivet er en fornyende kraft som motiveres av tenkning og erfaring om kulturlivets egenartede evne til å forme identiteter, tilhørighet og sosiale fellesskap. De siste tyve årene er det gradvis bygd ut en infrastruktur i kunst- og kulturtilbudet for barn og unge. Dette tilbudet er underlagt ulik statlig og regional forvaltning og har et betydelig potensial for styrking og utvikling i faglig bredde, fordypning og kvalitet. Det forutsetter tydeligere samarbeid med kunst- og kulturfeltene for øvrig, og en vitalisert og koordinert nasjonal strategi.

E) Digitalisering

Digitalisering er en samlebetegnelse for mange ulike forhold og utviklingstrekk: endringer i produksjonsmessige forhold, forbruksmønster, bransjeorganisering, rettighetsmessige forhold mv. Digitalisering er ikke noe nytt, men noe samfunnet har stått midt i flere tiår, og noe som representerer utfordringer og muligheter på flere nivåer innenfor de ulike kunstfeltene og kulturaktivitetene.

Tilgang til informasjon er en grunnleggende demokratisk rettighet. Vilkårene for produksjon, dokumentasjon, bevaring, distribusjon og formidling av kunst og kulturarv er vesentlig endret sammenlignet med for få år tilbake, både for enkeltkunstnere og institusjoner. Nye møteplasser og dialogarenaer er etablert. I tillegg har

kunstnerne i dag, på egen hånd eller i samarbeid med andre aktører, svært mange måter å produsere kunst og å nå fram til sitt publikum på, ikke minst gjennom bruk av ulike digitale verktøy.

Etterspørselen av analoge, fysiske kulturopplevelser vil ikke forsvinne. Kultursektoren forvalter en rekke møteplasser hvor mennesker søker sammen for felles opplevelser. Digitalisering og digital formidling inspirerer, gir innsikt og forsterker opplevelser, men erstatter ikke opplevelsen knyttet til det fysiske produktet og den fysiske arenaen.

Innenfor kulturvernet og museumsfeltet, ved siden av arkiv og bibliotek, er digitalisering, tilrettelegging av åpne data og størst mulig tilgjengeliggjøring og formidling til publikum noe som trenger et løft. Vi vil her understreke at nye teknologiske muligheter medfører at digitalisering ofte må gjentas i nye kvaliteter. Digitalisering av kulturarv er en pågående og dynamisk prosess som vil vedvare, kanskje også tilta i endringstakt. Videre er det viktig å presisere at digitaliseringsutfordringen kommer i tillegg til, og ikke i stedet for, eksisterende utfordringer knyttet til fysisk samlingsforvaltning og formidling. Det er i dag et styrket samarbeid på statlig nivå mellom Riksarkivet, Nasjonalbiblioteket, Riksantikvaren og Kulturrådet. Samarbeidet gir retning for nødvendig samordning og kompetansebygging på nasjonalt nivå og bør forsterkes, for best mulig utvikling av digitalisering og digitale tilbud i kultursektoren.

Utviklingen påvirkes av en utstrakt bruk av algoritmer. Særlig gjelder dette formidling og kritikk av kunst- og kulturuttrykk. Det kan være en utfordring mht. mangfold og utvikling dersom man automatisk får tilbud om å lese samme type bøker, høre på samme type plater og gå på samme typer utstillinger og forestillinger som det ser ut til at man allerede liker.

Fremtidens kulturpolitikk må med andre ord forholde seg til at mulighetene og utfordringene digitalisering byr på, både har likhetstrekk og arter seg til dels svært forskjellig på de ulike kunst- og kulturfeltene.

F) En felles offentlighet

Kunst- og kulturaktiviteter på skoler, museumsutstillinger, litteraturarrangementer, musikkfestivaler og danseforestillinger, framføring av en ny symfoni, utgivelse av en roman, en eksperimentell performance og et nyskapende digitalt kunstverk inngår i ytringsmangfoldet i det offentlige rom. At kulturpolitikken også i fremtiden legger til rette for et mangfold av museer, kinoer, teatre, festivaler, gallerier, bibliotek og andre fysiske og digitale arenaer der slike ytringer kan produseres, formidles og møtes, er derfor vesentlig.

Men forskjellige kunst- og kulturuttrykk må også produseres, diskuteres og kritiseres i en videre sammenheng. Det er derfor viktig at kulturpolitikken stimulerer til offentlige samtaler *om* kunst og kultur som når ut til mange. Samfunnet har behov for felles språk, et sett med felles referanser og en felles kompetanse om og kjennskap til det ytringsmangfoldet som finnes. En velfungerende offentlighet betinges av at alle grupper i

samfunnet blir inkludert og kjenner tilhørighet til dette fellesskapet. Samtidig skal offentligheten gi plass for ulike syn og begrunnede uenigheter.

Det er behov for å legge til rette for at ulike former for kunst- og kulturformidling bidrar inn i en felles, allmenn offentlighet. I dag ser vi en tendens til at noen av de mest reflekterte og interessante diskusjonene om ulike kunst- og kulturuttrykk like gjerne foregår på sosiale plattformer og i små nisjemedier som i de store mediene eller kulturtidsskriftene. Samfunnet er avhengig av et mangfold av medier som i ulik grad inntar en rolle for opplysning, fordypning og debatt om aktuelle kultur- og samfunnsspørsmål og for formidling, analyse og kritikk innenfor de ulike kunstområdene. Samtidig er det behov for å styrke den samlede offentligheten og samtalene som foregår der. Kulturmeldingen bør derfor prioritere å diskutere dette området av kulturpolitikken, og se det i sammenheng med andre tilgrensende politikkområder, som mediepolitikken og utdanningspolitikken.

Kunsten og kulturen beskrives ofte som identitetsbyggere som gir et samfunn felles historier om hvem vi er og hvor vi skal. Aktive kulturinstitusjoner fungerer som offentlige allmenninger for meningsbrytning, opplysning og dannelse. Det hviler et særskilt ansvar på kulturpolitikken å fortsatt sikre og utvikle allmenninger som bygger tillit og gir rom for refleksjon.

4. Ansvarsfordeling, samarbeid, virkemidler

Ansvarsdeling og samarbeid mellom forvaltningsnivåene er et viktig tema i kulturmeldingen. Vi viser til også til vårt høringssvar til KMD (vedlagt) til rapport fra ekspertutvalget som har vurdert nye oppgaver til fylkeskommunene.

Vi vil understreke behovet for en nasjonal kulturpolitikk og koordinering på kulturfeltet med statlige virkemidler. Vi har pekt på en kulturpolitikk som bør tuftes på sentrale samfunnsverdier som ytringsfrihet, demokrati, rettferdighet og mangfold. Kulturpolitikken skal legge til rette for innbyggere over hele landet får reell mulighet til å oppleve og delta i et rikt og mangfoldig kulturliv, at tilbudet skal være profesjonelt med kulturuttrykk av høy kvalitet. Kulturpolitikken skal bidra til at kulturinstitusjonenes samfunnsrolle styrkes og utvikles, og at det frie feltets bidrag til nyskaping og mangfold videreutvikles. Det er behov for å se på forvaltningen av hvert enkelt kunstfelt/område (institusjonene og enkeltaktører) i sammenheng.

Som begrunnelse for nasjonal koordinering og utvikling av kulturpolitikken, vil vi også trekke fram:

- Kunsten og kultursektorens betydning som kunnskapsfelt og som bidragsyter til nyskaping og samfunnets kunnskapsmessige og kreative kapital. Det er en sentral, nasjonal oppgave å anerkjenne dette og å arbeide for å styrke kunst- og kulturlivets bidrag til kunnskapsutviklingen i samfunnet.

- Behovet for kompetanse og fagmiljøer, jf. behovet for å øke kunnskapsgrunnlaget for kulturpolitikken og –forvaltningen.
- Det nasjonale nivået er viktig for å sikre og ivareta kultursektoren i møte med andre sektorer, og for å legge til rette for og styrke utvekslingen og samarbeidet med andre sektorer og politikkområder.
- Et nasjonalt nivå er nødvendig for å utvikle internasjonalt samarbeid med tilsvarende nivå i andre land, for dialog og gjensidig innsikt i hvordan kultursektoren forvaltes og utvikles. Arbeid med en rekke internasjonale konvensjoner og avtaler på kulturområdet må også forankres nasjonalt.
- Å se på kunst og kulturtiltak som nasjonale, regionale eller lokale vil i mange sammenhenger være uttrykk for en begrensende tilnærming, jf. omtalen av begrepet globalisering i forrige kulturmelding. Kunst og kulturlivet virker og utvikler seg gjennom samarbeid, samspill og utveksling.

Ambisjonen springer ut fra et perspektiv der forvaltning, utvikling, kvalitet og bruk av virkemidler er basert på god kunnskap og kan ses i sammenheng på nasjonalt nivå. Der er også internasjonal innsikt er helt sentralt.

I vårt innspill til ekspertutvalget kommenterte vi at utvalget primært har brukt kultursektorens *budsjettposter* som utgangspunkt for omfordeling av oppgaver som utgjør hele sektorens infrastruktur. Vi mener det er vel så viktig, med utgangspunkt i målene i den overordnede nasjonale politikken, å fordele *ansvar* mellom forvaltningsnivåene. En eventuell omfordeling i infrastrukturen må se like mye på fordelingen av det samlede, kulturpolitiske ansvaret som på omfordeling av budsjettpostene.

Ansvarsfordelingen gir viktig forankring på flere nivåer. Den gjenspeiler rollen institusjoner og virksomheter har som aktører med frie ytringer og armlengdes avstand, og som sentrale aktører i reiseliv, nærings- og stedsutvikling, integrering, inkludering, opplæring og kunnskapsutvikling.

Ekspertutvalget peker på manglende dialog mellom forvaltningsnivåene, der fylkeskommunene/kommunene i for liten grad har innvirkning på og innsikt i statens prioriteringer. Vår erfaring er at det er et tydelig behov for bedre dialog og samhandling mellom forvaltningsnivåene, med et bedre utformet samarbeid om forvaltning og utvikling på flere områder; driftstilskudd, investeringsmidler og utviklingsmidler.

Ansvarsfordeling, dialog og virkemidler kan belyses med utgangspunkt i Kulturrådets forvaltning og utvikling av museumssektoren. Gjennom museumsreformen er det etablert et nasjonalt museumsnettverk for å utvikle og styrke museene. Reformen er basert på en ansvarsdeling mellom stat, fylke og kommune. Vi mener at en slik ansvarsdeling er hensiktsmessig og bør videreutvikles.

Museene er viktige deler av «den kulturelle grunnmuren», og viktige arenaer for læring og som møteplasser for opplysning, dialog og opplevelse. Museene er samtidig kunnskapsforvaltere i en nasjonal og internasjonal kontekst, forvaltere av den nasjonale kulturarven og forskningsinstitusjoner som deltar i nasjonale og internasjonale nettverk. Innenfor en slik modell er det viktig å opprettholde og videreutvikle den nasjonale koordineringen med statlige virkemidler, både for museene under Kulturdepartementet og for museer som finansieres av andre departementer. Å se driftstilskudd, budsjettsøknader, rapportering og statistikk i

sammenheng på et nasjonalt nivå bidrar til å fremme kvalitet, kompetanse og effektivitet, både i sektoren og i forvaltningen. Det er også avgjørende for å analysere trender og behov, både nasjonalt og internasjonalt, som grunnlag for utviklingstiltak.

I lys av dette mener vi det vil være avgjørende å opprettholde statlige driftstilskudd til det nasjonale museumsnettverket, samt å videreføre en nasjonal koordinering av prosjekt-/utviklingsmidler til museer og andre kulturformål. En overføring til fylkeskommunene vil være til hinder for å se anvendelsen av disse midlene i sammenheng, og det er kommet tydelige signaler fra museene om at en slik overføring ikke er ønskelig.

Kulturrådet vurderer søknader om tilskudd til nasjonale kulturbygg/museumsbygg. Også på dette området mener vi det er hensiktsmessig med nasjonal koordinering og kvalitetssikring. En samlet behandling vil bidra til å løfte større prosjekter i ulike deler av landet, og gir grunnlag for et nasjonalt fagmiljø som sikrer kvalitet i vurderinger og utvikling av prosjekter.
